

LAN-SARIA AITA SANTUAREN ERAKUTSIETAN

Estu ta larri dugu gaurko gizona. Gizarte-arazo asko ta larriak ditu esku artean. Buru auste gogorrean dabiltz gizonak dana konpondu naiean. Nere ustez, beñfere ez dira gaur aina saiatu. Gizarte bizitz au jasotzeko egiten dan guzia, ezer gutxi iruditzen zaie, eta ez dute ortarako ezer ere barkatzen. Jainkoak beteko al ditu gizonen asmo txalogarri oiek.

Eta Elizak, zer egiten du bitartean? Askotxorentzat, berak ez dauka zer-ikusirik. Ori ez da Eleizari degokiona. Beste askok ba-damaiote eskubide ori. Baina galdetzen dute: zer egin du Eleizak gizarte-arazo onen alde? Batzuk borondate txarrez, geientxoena ez jakinean, baina danak egitik urruti. Eleizak gizarte-arazotan sartu bear du. Argi egin bear du; gizonak argi orren bidez joka dezaten. Eta ala egin du noski.

Gizarte arazoen artean, eta ez txikien, sariarena dugu noski. Garrantzi aundikoa Aita Santu'ek dioten bezela. Eleizak garbi itz egin digu gai ontan. Aztertu ditzagun Idazki-Nagusi edo Enziklikak.

XIII'garren Leon'ek ausarkiro ta zuzen itza egin zuan "Rerum Novarum" idazki-nagusian. Liberalismu dotriñak indar aundia zuan garai artan, eta kalte aundiak egiten ari zan. Onen aurka irten zan Aita Santua.

"Dotriña onek dionez, saria zenbataiñokoa izan bear duan nagusi ta langillen artean askatasun osokin egindako elkargo edo kontratoak erabakitzen du. Sari ori ordaintzen dun nagusiak ondo jokatzen du. Naiz urriegia izan. Elkargoak ematen dio sariari bere zuzentasuna, on izatea. Erabakitako ura ematen ez duanean bakarrik dijoa nagusia zuzentasunaren aurka. Orobat, agindutako lana egiten ez duan langilleak." [R.N. 34]. Erakutsi onen aurka altxa zan eta ezeztu zorionean. "Ezin ditelke onartu oinarriak koloka dituan ditriña au. Garrantzi sundiko arrazoi bat aztu baidu." [RN.34]. Gero berak, aztutako arrazoi au erakusten digu: "Lana, bere izatez, bizitza gordetzeko naitanaiezko diran gauzak lortzeko zuzendua dago." [RN.34]. Berezkoa du lanak elburu ori. Eta elburu ori aditzera eman ondoren, Leon XIII'garrena gaiaren sakoneraino iritxi zan. "Lana bakoitzarena da. Berea du langilleak indar ori. Izadiak eman dio. Ez da, ordea, ori bakarrik. Lanaren zitua bearrezko zaio langilleari, bizitza gordeko badu. Ortara, berriz, bizitza zaintzea, izadiak beste guzien gainetik beartzen du. Beraz, lanak, bearrezkotatasuna du bakoitztasunaren gainetik. Ala ez balitz, egia lioke liberalismuak. Baiña oso besterik da egia bearrezkotasan ori erasten badiogu. Egiazki, bizitz gordetze ori, bakoitz eta guzion eginbearra dugu. Bete bearrak eta eskubideak batera doaz, ordea. Orregatik du gizonak bizitzako bearrezko zaizkion gauzak lortzeko eskubidea. Beartsuak, berriz, gizon geientxoenak, ezin gauz auek lortu lanaren sariarekin ezik" [R.N. 34].

Oinarriak bota ditu Aita Santuak eta sendo jarri ere. Baiñan ez da ori naiko. Dotriñak, gizonaren agintzak zuzendu bear ditu, eta noiz nun nola egin jakainarazi. Orregatik, Leon XIII'gnak. lanaren bearrezkotasan ori adierazi ondoren eta bera oinarritzat arturik, erabakitzen du txikien-sariari dagokiona. Txikien sari ortatik ez dago jesterik, nagusi-langilleak ala nai izanda ere. Zergatik gero? Lanaren bizitz-beartasuna gizonen

borondatez gainetik dagolako, eta onekin zer-ikusirik ez dualako. Beraz, zer-nai dala-ta, sari au baino urriagoa onartzera beartzen zaion langilleari bidegabekeri bat egiten zaio, eta onen aurka zuzentasunak diardu. Zein zuzentasunak eskatzen du sari au? Langilleari, beretzako bakarrik lain emango dion saria elkargo-zuzentasunaz (justicia commutativa) zor zaio. Ontan ez dago eztabaidarik.

Txikien edo bizitz-sari orrek, zenbat eskatzen du?

Gizona, bizitza zaitzera beartua dagola esan dugu. Zer esan nai du, ordea, bizitz-zaitze onek? Bizitzeko lain jatea besterik ez ote? Ori abereak ere egiten dute. Ortan ez dugu alde aundirik. Gizonak, bere izakerari dagokion eran bizi bear du. Zein da, sabela beteta, besterik o-pa gabe, bapo zeok esaten duan gizona? Lau anka-koa izan bear ortako. Ez, ori ez da gizonari dagokion bizitza. Oso besterik da. Sariak, langilleari, gizon bezela bizitzeko lain eman bear dio. Bizitz ori zer-nolakoa izan bear duan? Ez da noski erreza danontzako egoki dan bizikera bat jartzea. Baiñan esan dezakegu, uts egin bildurrik gabe: gure artean askotxok daramatena baino o-bea dala, gizonari dagokion bizitza. Beeraxeago, Pio XII'garrenak, sendi-sariari buruz itz egitean ekartzen dugun testoan, argi ta garbi esaten du sariak zenbaterako lain eman bear duan.

sendi-sariaz, zer?

XIII'gn. Leon'ek, ez du sari onetaz bereziki itz egiten bere "Rerun Nonarum" idazti-nagusian. Baiña arretaz eta borondate onakin irakurtzen duten guzientzat argi dago, Aita Santu'ak eskatzen duan saria zer-nolakoa dan. Irakurri dezagun bestela 10'gn. numeroa. "Jatorrizko lege santua da au. Sendiko buru danak, er-narazi zitun semeak babestu, elikatu eta zaindu bear ditu. Jatorri berdinetik dator onako au ere. Bere gizatasuna berritu ta iraunerazten dioten semeei, bizitz ontan zoritxarretik aldendu ta itxuraz aurrera ateratzeko bideak lortu bear dizkie" [RN. 10]. Beraz, gero langillearentzat saria eskatzean, ez du langilleak bakarrik artzen, sendi-

ko buru danez baizik. Nola bete bestela, jatorriz datozkion eginbear olek? Ezin genezake pentsa, aditzera eman ditun bete-bearrentzako lain eskatzen ez duanik. Pio XII'garrenak argiago uzten digu gauza, 30.000 italiar langillei egindako itzaldian. "Sariari gauz auk eskatu bear zaizkio: sendiaren irautea, semeak osansunki elikatu ta jazteko lain, bearraineko eskola ta egokizko ezikera edo edukazio bat eman al izatea, gizonari dagokion bezelako bizitoki bat, eta azkenik, georari buruz, estu aldietako, gaixotasun eta zartzarorako kontuak atera al izatea". Ez al dago naiko garbi? Besterik legoke sari-arazo au Eleiazak erakutsiari jarrai bazitzaio.

Zein zuzentasunak eskatzen du sendi-sari au?

Eztabaida gogorra zegoen sendi-sari au goimaitasunak ela gizarte-zuzentasunak eskatzen ote zuan. Pio XI'garrenak erabaki zuan. "... berritze auk gizarte-zuzentasunak eskatzen ditu. Baita ere gizon guzieren sari au ematea" [Q.A. 32]. "Ezin esan gizarte-zuzentasunekikoak betetzen dirala, langillek beren eta sendiaren bizia osatu ezin lezaketen bitartean. Ortarako lain ematen duan sari bat ez duten bitartean" [DR. 52]. Argi ta garbi esaten digu zein zuzentasunak eskatzen duan. Ontan ez dago eztabaidarik. Baiña ez ote du baita ere elkargozko-zuzentasunak eskatzen? Emen ere ez daude bat autoreak. Asko, geientxoena nik uste, dira elkargozko-zuzentasunaren alde daudenak. Auen aldetik gaude gu ere. Izan ere, saria bakarki arturik elkargozko-zuzentasunak eskatzen duala baiezteko ekarritako argumentu guzik erabilli ditezke sendi-sariaren alde. Egokizko gauza iruditzen zaigu gainera, nagusi, geintxoena oraindik, langillearen egoera obeagotzea josten duten berritze guzien aurka irtetzen diran garai ontan.

Oiarbide'tar Petri

Billaro'ko sakramentinoa